

Hurtigere udbygning af elnettet

NEKST

NEKST – Hurtigere udbygning af elnettet

Klimalovens mål om at reducere udledningen af drivhusgasser med 70 pct. inden 2030 og regeringens mål om at opnå klimaneutralitet inden 2045 vil kræve en betydelig elektrificering af det danske samfund. Energistyrelsen forventer, at det danske elforbrug fordobles frem mod 2030 og femdobles mod 2050 og et bredt flertal i Folketinget har sat ambitiøse mål for udbygningen af vedvarende energi på både land og hav. Derfor skal elektrificeringen gøres effektivt og barriererne for udbygning af elnettet skal fjernes.

Formål

Etableringen af et nyt arbejdsspor inden for den nationale energikrisestab (NEKST) er en vigtig brik i regeringens ambitiøse mål om at fremskynde den grønne omstilling. NEKST, der blev lanceret i marts 2023, har allerede taget de første skridt med to arbejdsspor, der fokuserer på at udfase gas i danske hjem og øge produktionen af sol- og vindenergi.

Det nye arbejdsspor skal sikre *hurtigere udbygning af elnettet* gennem tre fokusområder:

1

Fokusområde 1:

Strømlining og afkortning af processer

Det er ambitionen, at NEKST skal komme med konkrete anbefalinger, der kan strømline og afkorte processerne for netudbygning i hele forløbet fra behovsafdækning til idriftsættelse.

NEKST skal identificere særligt tidskrævende processer og undersøge optimeringspotentialer og løsningsmuligheder i hele aktørkæden. Herunder bl.a. processer mellem VE-opstillere og netselskaber, processer mellem nye elforbrugere og netselskaber samt myndighedsprocesser.

2

Fokusområde 2:

Bedre samarbejde

Det er ambitionen at styrke samspillet mellem netselskaberne og erhvervsliv, VE-opstillere, lokalsamfund og myndigheder med henblik på at undgå forsinkelser, skabe transparens om udbygning, undgå under- og overdimensionering, sikre arealer og skabe synergieffekter.

NEKST skal afdække typiske projektrisici og 'best practice', der kan styrke samarbejdet og derigennem afkorte realiseringstiden, effektivisere den samlede udbygning og undersøge mulighederne for at reducere risici i de forskellige dele af projekterne.

NEKST skal desuden afsøge mulighederne for at forbedre mangelsituationer i forhold til lokale arbejdskraftudfordringer og materialeknaphed

3

Fokusområde 3:

Netaflastning

Hurtigere netudbygning kan ikke alene håndtere det øgede behov for tilslutning af VE-produktion og øget elforbrug, ligesom for meget netudbygning kan være samfundsøkonomisk ineffektivt.

NEKST skal derfor også se på alternativer til netudbygning, herunder konkrete nye tiltag for at øge forbrugsfleksibilitet, samplacering og andre tiltag for aflastning af nettet og midlertidige løsninger, der kan mindske udbygningsbehovet og derigennem øge omstillingshastigheden.

Baggrund

Der er allerede planlagt betydelige investeringer i elnettet for at understøtte stigende elproduktion og -forbrug. Netudbygning er tidskrævende og udfordret af kapacitets- og prispress i bygge- og anlægssektoren. Udbygningsbehovet afhænger af, i hvilket omfang elproduktion og -forbrug i stedet samplaceres og hvordan strømforbruget i fremtiden indrettes over døgnet. Hurtigere udbygning af elnettet, nye tarifmetoder, samplacering af VE-produktion og elforbrug, samt fleksibilitet i forbrug og produktion er centrale forudsætninger for at sikre indpasningen af vedvarende energi og et stigende elforbrug.

Der er indført flere initiativer, der kan reducere behovet for netudbygning. Det gælder bl.a. følgende:

- Der er indført mulighed for at etablere af kommercielle elkabler (direkte linjer), hvorved det er muligt at koble elproduktion og elforbrug direkte, helt eller delvist, uden om det kollektive elforsyningsnet.
- Der er indført tidsdifferentierede tariffer – så forbrug er dyrere i pressede tidsrum – og muliggjort geografisk differentierede forbrugs- og producenttariffer, der kan gøre det billigere at tilslutte produktion og forbrug, der hvor der er ledig kapacitet i elnettet – og dyrere at tilslutte, hvor nettet skal forstærkes eller udbygges.
- Der er med Klimaaftale for grøn strøm og varme 2022 igangsat en række analysespor vedrørende netudbygning og øget udnyttelse af fleksibilitetspotentiale. Her ses bl.a. på proaktiv udbygning af transmissionsnettet, øget gennemsigtighed om nettilslutning for VE-opstillere og incitamenter til hurtigere netudbygning.
- Der er iværksat initiativer, der skal sikre, at Energinet og netvirksomhederne har den nødvendige økonomi til at gennemføre de investeringer, der er nødvendig i forhold til elnettet, og at de har de rette incitamenter til at søge de mest effektive løsninger.

NEKST-arbejdsgruppe

Kristina Lee står i spidsen for arbejdsgruppen *Hurtigere udbygning af elnettet*. Hun har med sin store ledelseserfaring fra erhvervslivet, heraf næsten to årtier fra Novo Nordisk, fået relevant kendskab til den grønne omstilling, indsigt i elektrificeringsaspekter og solid erfaring med energikriehåndtering. Gruppen består derudover af medlemmer, som har erfaring med og kendskab til problemstillingerne, som knytter sig til elnettet. Arbejdsgruppen vil endvidere bistås af relevante ministerier og myndigheder.

Tidsperspektiv og afrapportering

Arbejdsgruppen har en afgrænset periode til at identificere udfordringer og fremlægge forslag til konkrete indsatser og løsninger. Arbejdsgruppen skal endelig afrapportere i Q3 2024 og midtvejs komme med en delafrapportering. Afrapporteringerne gives til regeringen. Til afrapporteringerne skal NEKST-arbejdsgruppen pege på konkrete løsninger, som kan understøtte arbejdet med at forkorte processer og mindske barrierer for udbygningen af elnettet. Arbejdsgrupperne har ud over de faste afrapporteringer løbende mulighed for at tage emner op med styregruppen for NEKST og med regeringen.

Hvad er NEKST?

National energikrisestab

Hurtigere handling på grønne udfordringer kræver en fokuseret og koordineret indsats. Derfor har regeringen etableret den nationale energikrisestab (NEKST). NEKST har til opgave at løse og koordinere de akutte grønne udfordringer på tværs af myndigheder, kommuner og andre aktører. NEKST har allerede lanceret de første to arbejdsplaner Farvel til gas i danske hjem og Mere sol og vind på land, der bl.a. skal identificere løsninger til at øge omlægningen til grøn varme i danske hjem og øge hastigheden for udbygningen af vedvarende energi på land.

NEKST er en arbejdsmetode

NEKST er en ny arbejdsmetode og et nyt arbejdsfællesskab inspireret af den nationale operative stab (NOST). Regeringen skaber med NEKST rammerne til et løsningsfokuseret og intensivt samarbejde mellem offentlige myndigheder, kommuner, energisektoren og øvrige relevante aktører. Den grønne omstilling er en holdsport, der kræver et tæt samarbejde mellem de ansvarlige aktører. Det er netop i samarbejdet, vi kan identificere og fjerne de grønne barrierer, så vi kan sætte tempo på at få de grønne politiske aftaler ført ud i livet.

NEKST skal arbejde i intensive, parallelle "sprints" på forskellige grønne udfordringer. Det skal ske i særlige arbejdsgrupper, hvor alle relevante samfundsaktører er repræsenteret. Arbejdet sker helt tæt på de konkrete grønne udfordringer, så arbejdsgrupperne kan udpege, hvor de konkrete udfordringer for den grønne omstilling opstår i dag. Det kan være alt fra barrierer i fx regulering og lovgivning til arbejdsgange hos myndigheder, ansøgningsprocesser, mangel på kompetencer, materialer mv.

Det er helt centralt, at NEKST ikke kun peger på barriererne. Med NEKST inviterer regeringen også relevante aktører ind i løsningsrummet og beder dem løbende om at fremlægge forslag til konkrete indsatser og igangsætte løsninger på de akutte grønne udfordringer. Det betyder, at der kan handles hurtigt – også undervejs i arbejdsgruppernes arbejde.

Stærke kompetencer i arbejdsgrupperne

Arbejdsgrupperne vil blandt andet bestå af repræsentanter fra energisektoren, myndigheder og kommuner. Det er deres fælles viden og erfaringer fra virkelighedens verden, der tilsammen kan identificere de barrierer, der i hverdagen forsinkes den grønne omstilling.

Samtidig har vi brug for nye øjne og nye ideer til den måde, vi udruller grøn energi på i dag. NEKST vil derfor også bestå af stærke og innovative erhvervskompetencer, som sammen med akademiske eksperter kan bidrage med nytænkning og viden med fokus på løsninger.

Kommunerne får en central rolle

Kommunerne har en central rolle i den grønne omstilling tæt på borgerne. De står bl.a. ofte for plangrundlaget, når der skal etableres nyt elnet. Kommunerne er den myndighed med størst kendskab til de lokale forhold, og som kan sikre det nødvendige samarbejde med lokalbefolkningen for opbakning til den grønne omstilling i overensstemmelse med kommuneplanlægningen, naturområder og biodiversitet.

Derfor får KL en central plads i NEKST for at understøtte kommunernes vigtige rolle med at bringe den grønne omstilling ind i borgernes hjem.

NEKST følgegruppe

Følgegruppen, bestående af repræsentanter fra brancheorganisationer, grønne organisationer, forskningsverden m.fl., er etableret for at sikre, at relevante samfundsaktører inddrages i NEKSTs arbejde. Følgegruppen vil løbende inddrages i arbejdsplanerne og kan give input og sparring i forhold til at løse identificerede udfordringer.